

Яна Костадинова

ИСТОРИЧЕСКИЯТ КОСТЮМ – АНАХРОНИЗЪМ ИЛИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО

Ако трябва да резюмираме развоя на естетическите търсения и вкусове и споменем само носещата конструкция в скелето, наречено исторически художествени стилове, то можем да кажем, че с развитието на цивилизациите са се обособили следните основни художествени стилове: канонически, античен, романски, готически, ренесансов, бароков, рококо, класицизъм и модерн. В началото на XIX век се появява стилът класицизъм, а в края – стил модерн. В промеждутъка между тях съществуват направления в модата като Бидермаер, второ рококо и позитивизъм. Те обаче не намират проявление в архитектурата и затова не се считат за стилове. Защото, за да бъде „канонизирано“ едно течение до исторически стил, то трябва да се характеризира с т. нар. стилово единство и неговия проявление да могат да бъдат открити едновременно в архитектурата, интериора, декора, изобразителното и приложното изкуство и, разбира се, в костюма. Между изброените изкуства логично архитектурата задава най-мащабните и видни параметри на художествения стил, докато костюмът привнеса своя по-фин шрих.

Като част от архитектурните изкуства в основата на костюма са залегнали структурата, строежът и формообразуващият фактор, изразени в естетически осмислен художествен образ. Защото и архитектурата, и костюма не биха били истински красиви, ако в тях е нарушена логическата връзка между строеж, външен вид и предназначение. Както за архитектурата, така и за костюма е характерна ансамбловостта. Неслучайно костюмът е наречен „движеща се архитектура“.

Разбирането за исторически костюм е тясно свързано и взаимодействащо с понятието за исторически художествен стил. Всеки период от развитието на човечеството се характеризира със собствени естетическа парадигма и идеен контекст, а те от своя страна формират художествения стил на епохата. Историческият костюм съдържа в себе си визуалния код на тази епоха. В грехата на едно време се крие и неговия дух.

Комуникирайки различни отминали периоди, историческият костюм носи визуално послание, което преодолява темпоралните си параметри и квазиограничения, за да заеме своето закономерно място между вечните художествени еталони. За творческото въображение той се превръща в медиатор на епохи и естетически цялости, мост между онова-което-е-преживяно и това-което-чака-да-бъде-оживено, отвъд границите на нормите, но в пределите на добрия вкус.

Работата на модния дизайнер от своя страна е съвкупност от креативни казуси, които водят до определен естетически избор. Често той е вдъхновен от различните художествени епохи, култури и етноси. Всичко това превръща крайния резултат в наситено с послания и смислови пластове произведение на изкуството, което трябва щастливо да надгради съществуващите рамки и определения и успешно да съчетае артистичната си природа с утилитарната си цел.

Слабото познаване обаче на историческия костюм е често срещано явление днес и води до експлоатиране на елементи от различни епохи на казуален принцип. Далеч от търсени и успешно концептуализирани заемки, тези недостатъчно обмислени исторически цитати носят спорен принос за своите модни колекции и ги лишават в голяма степен от характеристиките на добрия естетически тон.

Транспонирането на знаци и кодове от една епоха в друга следователно е работа фина и успешна само при доброто познаване на материята, с която се работи, и духът, когото се опитваме да съживим.

Съвременната греха може и в повечето случаи напомня миналото. Съдържа го в себе си подобно на генетично наследство и материал за визуални вариации. В разрез с общоприетото и често повтаряно за модата твърдение, че „Всичко е добре забравено старо“ – твърдение носител на редица негативни конотации – ще направя малка редакция и ще кажа, че всичко хубаво е добре запомнено старо.

И така, всяко Ново носи своето Минало и това до голяма степен конституира модните му права – подобно на доказателство за аристократично потекло и дълго родословие. Нещо повече, именно в амалгамата на времето модната динамика може да открие своето милостиво опрощение за присъщото си непостоянство. Макар различна и винаги променяща се, грехата провокира към едно друго тълкуване на ново и старо, при което двете понятия се сливат в измерението на непреходното.

В контекста на казаното дотук изучаването и доброто разбиране на историческия костюм заема основно място както заради познанието, което ни носи, така и заради потенциала и необятните си възможности от нови интерпретации и роли, оживяващи в храма на артистичното въображение. В тази парадоксална корелация между днес и вчера, между модерно и демоде, между забравено и преоткрито, модата и историята се оказват практически съюзници. Тяхната сложна игра на понякога яростно отричане, а друг път на взаимен копнеж, доказва категорично, че нито модата може без история, нито историята – без мода.

Така, както не всяко минало е напълно отминало. Така, както всяка сензация си мечтае за дълга история.

Източници на снимките:

Ил. 1. Модел на модна къща Balenciaga, пролет-лято 2006. Фото: Marcio Madeira © Vogue.com, 2006. Available from: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2006-ready-to-wear/balenciaga#collection>
(Mower 2006)

Ил. 2. Модел на модна къща Chanel, Haute Couture пролет-лято 2010. Фото: Monica Feudi © GoRunway.com, 2010. Available from: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2010-couture/chanel/slideshow/collection#54>
(Chanel Spring 2010 Couture Fashion Show 2010)

Ил. 3. Модел на модна къща Pollini, есен-зима 2009. Available from: <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2009-ready-to-wear/pollini/slideshow/details#17>
(Pollini Fall 2009 Ready-to-Wear Fashion Show 2009)

MOWER, Sarah, 2006. Balenciaga Spring 2006 Ready-to-Wear Collection. Vogue [online]. 2006. Photo: Marcio Madeira © Vogue.com, 2006. [Accessed 20 May 2021]. Available from: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2006-ready-to-wear/balenciaga>

Chanel Spring 2010 Couture Fashion Show, 2010. Vogue [online]. Photo: Monica Feudi © GoRunway.com, 2010. [Accessed 20 May 2021]. Available from: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2010-couture/chanel/slideshow/collection>

Pollini Fall 2009 Ready-to-Wear Fashion Show, 2009. Vogue [online]. [Accessed 20 May 2021]. Available from: <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2009-ready-to-wear/pollini/slideshow/details>

